

LÆRERVEILEDER

Undervisningsopplegg til Globalvettreglene

1

Vurder konsekvensene av valg og prioriteringer

Hva er målet med det du gjør og for hvem gjør du det? Husk at en god intensjon ikke nødvendigvis fører til noe godt. Undersøk før du setter i gang.

2

Finn det globale i det lokale

Undersøk hva som gjøres i lokalsamfunnet – hvordan kan du bidra? Miljøhensyn, inkludering, handel og etikk. Under hvilke forhold er klærne dine laget? Hvordan forholder vi oss til det?

3

Studer samfunnsrelaterte forhold før du legger ut på tur

Tilegn deg kunnskap om politiske, historiske, sosiale og kulturelle forhold i landet du skal besøke. Fremmer de pedagogiske oppleggene folkeopplysning og allmenndannelse?

4

Se fattigdom i sammenheng med rikdom og makt

Urettferdighet er skapt av mennesker. Skal vi snakke om fattigdom må vi også se på maktstrukturer og rikdom. Er det ekstrem rikdom som må avskaffes?

5

Utfordre stereotypier og fordommer

Vær åpen og fleksibel i møte med nye kulturer – vær obs på hvilke «briller» du har på deg. Er det behov for avlæring? Hva formidler du i og etter møte med andre?

6

Realitetsorienter og vis til handlingsalternativer

Vis kompleksiteten i virkelighetsbildet når du formidler, og samtidig engasjer ved å vise til konkrete måter å bidra på. Vis at det nytter å bry seg!

7

Etterstrebe likeverdige samarbeid og kulturmøter

Unngå «bestilling» til partnerorganisasjon – finn ut sammen hva som er god erfaringslæring. Styrk «vi» følelsen og unngå «oss-dem» opplevelser. Turistdag? Inviter lokale ungdommer.

8

Pass på at holdninger og handlinger fører samme vei

Bidrar vi til samstemt utvikling? Eller gir vi med en hånd, og tar med den andre? Er det greit å spise mindre kjøtt, men fly mer? Er du inkluderende, men formidler fordommer?

9

Det er ingen skam å snu om engasjementet ikke er bærekraftig

Reflekter, evaluer og undersøk: Hvordan er hensynet til miljø og klima, sosiale og økonomiske forhold? Hvordan kan jeg og min folkehøgskole bli mer bærekraftig?

Utviklet av

Med støtte fra

Forord

Fjellvettreglene har som mål å forebygge. Det gjelder også for Globalvettreglene, som vi ønsker skal bidra til mer bevissthet, økt refleksjon og diskusjon rundt vårt globale engasjement. Internasjonalt utvalg for folkehøgskolen (IU) er derfor veldig glade for at vi nå har utviklet undervisningsopplegg til Globalvettreglene, slik at folkehøg-skoleelever og andre kan få økt Globalvett gjennom oppgavene og øvelsene.

IU har siden 1983 jobbet med globale utviklings- og miljøspørsmål i folkehøgskolen. Det er mye godt globalt engasjement i folkehøgskolen – og det håper IU vil fortsette. Samtidig, som med alt utviklingsarbeid, er det viktig å jevnlig vurdere hva som fungerer, hva konsekvensene av arbeidet er og hvilke prioriteringer vi tar. IU, i samarbeid med folkehøgskolene, utviklet derfor plakaten Globalvettreglene i 2017, for å rette fokus på disse etiske utfordringene.

Høsten 2019 vedtok folkehøgskoleorganisasjonene (FHSR, FHF, NKF, IF og IKF) en felles satsing for bærekraftig utvikling og FN's bærekraftsmål i folkehøgskolen. I dette bærekraftvedtaket er ett av målene at skolene aktivt bruker Globalvettreglene i reiser og andre aktiviteter i skolens regi, innen 2021. Det er derfor ekstra gledelig at vi nå i desember 2020 lanserer undervisningsopplegg til Globalvettreglene, slik at skolene har bedre forutsetninger for å nå dette målet i bærekraftvedtaket.

«Det som trengs nå, er ikke først og fremst skolegang for å lære de fattige i utviklingslandene å lese og skrive, men omskolering av de rike i nord!»

Sibusiso M. Bengu

IU har i mange år jobbet med «Pedagogikk for de rike» i folkehøgskolen. Kjernen i denne pedagogikken er dette sitatet til Bengu, som var utdanningsminister under Nelson Mandela i Sør-Afrika, om at vi trenger en omskolering av de rike i nord. Skal vi få til en reell bærekraftig utvikling innen 2030, må vi stille spørsmål ved egne holdninger, praksis og politikk. Det tror og håper vi at Globalvettreglene bidrar til. Globalvett

krever nettopp det at vi tar oss tid til å fundere og reflektere over spørsmålene plakaten tar opp – og det er ikke gjort på fem minutter. Det er også nettopp i de læringssituasjonene hvor man må jobbe litt med materien, at man også tar den innover seg slik at den dukker opp igjen i senere situasjoner. Dette er dannelse og livslang læring.

I denne lærerveilederen blir hver regel presentert og undervisningsopplegget til hver regel blir forklart. Du må ikke lese lærerveilederen før du gjennomfører undervisningsoppleggene, men veilederen er ment som en støtte og oppslagsverk der det trengs. IU håper at undervisningsoppleggene blir brukt i alle typer folkehøgskolefag, ikke bare globale utviklings- og solidaritetslinjer. Kanskje kan Globalvett være et eget valgfag eller fellesfag?

Til slutt gjenstår det å takke for godt og verdifullt samarbeid med Changemaker og Crossing Borders som har bidratt med undervisningsopplegg til henholdsvis nr. 4 & 6, og nr. 3, 5 & 7. Takk også til alle folkehøgskolelærere og kolleger som har bidratt med innspill underveis! Til slutt vil vi rette en stor takk til Den norske UNESCO-kommisjonen for økonomisk støtte – uten denne støtten ville ikke dette prosjektet blitt en realitet.

Oslo, desember 2020

Brita Phuthi, leder
Internasjonalt utvalg for folkehøgskolen (IU)

Innhold

Om veiledningsheftet	3
Globalvett og UBU-kompetanser	4
Globalvett i personalgruppen	5
Alle Globalvettreglene	6
Globalvettregel 1	7
Globalvettregel 2	7
Globalvettregel 3	8
Globalvettregel 4	8
Globalvettregel 5	9
Globalvettregel 6	9
Globalvettregel 7	10
Globalvettregel 8	10
Globalvettregel 9	11
Begreper	11

OM VEILEDNINGSHÉFTET

Vi har utviklet 10 undervisningsopplegg i dette prosjekt, ett til hver av reglene, samt ett opplegg for hele plakaten. Alle oppleggene er deltakende, varer ca. 2-3 skoletimer og passer for grupper på 15-20 personer. De fleste oppleggene kan også fungere for større grupper, som f.eks. i fellesfag. Oppleggene kan også brukes på mindre grupper. På side 11 finnes en oversikt over ulike begreper med forklaring.

Hvert opplegg har en refleksjonsdel og en handlekraftdel. Handlekraft er et begrep vi har lånt fra boken «Action, takk!» (2020) av Astrid Sinnes, om utdanning for bærekraftig utvikling (UBU). Det er ikke nok å ha kunnskap om hvilke handlingsalternativer som finnes, vi må også ha kraft til å gjennomføre handlingene. Handlekraftdelen har derfor ulike oppgaver som inviterer til handling, som kan være et bidrag til positiv og bærekraftig forandring.

Flere av oppleggene har også alternative oppgaver som presenterer en annen variant av hovedopplegget. Det er oppført enten under refleksjonsdelen eller handlekraftdelen med tittel «alternative varianter». Hvert opplegg har også flere tips – enten til ressursider med relevante undervisningsopplegg, til nyhetssaker, til videoer e.l., eller til nettsider som forklarer begreper o.l. IU tar gjerne imot tilbakemeldinger på oppleggene – du finner kontaktinformasjon på <https://www.folkehogskoleradet.no/internasjonalt-utvalg>

Globalvett og UBU-kompetanser

I FNs bærekraftsmål for perioden 2015-2030 er mål nr. 4 «God utdanning». Til hvert av bærekraftsmålene finnes flere delmål. Delmål 4.7. handler om utdanning for bærekraftig utvikling (UBU eller ESD på engelsk) og globalt medborgerskap (GCED på engelsk). Les hele delmålet på FN-sambandets sider: <https://www.fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal/god-utdanning>.

For å støtte opp om delmål 4.7. og bærekraftsmålene har UNESCO utarbeidet en publikasjon som heter Education for Sustainable Development. Learning Objectives (2017). Denne kan lastes ned fra UNESCO sine [nettsider](#) og har mange gode og relevante ressurser for lærere. På side 10 i denne publikasjonen presenteres åtte kompetanser for UBU. I folkehøgskolen har vi ikke eksamener eller pensum, slik som i formell utdanning. Vårt mandat er folkeopplysning og allmenndannelse. Og for å bidra til dette, arbeider folkehøgskolene sammen med elevene for å utvikle en rekke kompetanser i løpet av skoleåret. Flere av UBU-kompetansene har en klar kobling til de kompetansene vi ønsker at folkehøgskoleelevene skal utvikle i løpet av skoleåret.

I hvert av undervisningsoppleggene vises det til ulike kompetanser oppleggene støtter opp under, både UNESCOs UBU-kompetanser, samt andre kompetanser IU mener er sentrale for globalvett. Dette for å synliggjøre hva elevene lærer og utvikler gjennom disse oppleggene.

Disse kompetansene er viktige for å bidra til en bærekraftig utvikling. De åtte UBU-kompetansene er (fritt oversatt fra engelsk til norsk av IU):

- Systemtenkning
- Fremtidstenkning
- Normativ kompetanse
- Strategisk kompetanse
- Samarbeid
- Kritisk tenkning
- Selvbevissthet
- Problemløsning

Globalvett i personalgruppen

Globalvettreglene er utviklet for folkehøgskoleansatte til bruk sammen med elevene. Det er ofte slik at for å kunne drøfte saker på en god måte, så er det lurt å ha gått noen runder med seg selv først. Det er f.eks. vanskelig å få elevene med på å leve mer bærekraftig, om ikke skolen gjør det. Vi presenterer derfor her ett forslag til metode for å se nærmere på Globalvettreglene i personalgruppen eller i lærerstaben. Øvelsen tar ca. 1t.

REFLEKSJON:

- Alle ansatte får hver sin Globalvettregel-plakat (i A3 og farger, så den kan henges opp i klasserom eller kontor etterpå). Sitt så en og en og les gjennom plakaten. Noter ned de reglene du lett kan relatere deg og ditt fagområde til, 3-4 regler. Om underteksten i noen av reglene ikke treffer deg helt - prøv å se hva regelen peker på, og finn egne eksempler fra ditt fagområde. Noter gjerne ned noen stikkord (ca. 10 min).
- Når alle har reflektert individuelt, går ansatte i mindre grupper på 3-4 og deler eksempler på hvordan Globalvettreglene er relevant for ditt fagområde. En gruppeleder noterer eksemplene som deles. Drøft eksemplene, og hvordan dere kan gå frem for å øke Globalvett på skolen (ca. 20 min).
- Når gruppene har delt ferdig, møtes alle i plenum. Hver gruppe deler ett eksempel (start med det dere synes var mest interessant). Ta gjerne flere runder om gruppene har mer å dele (ca. 10 min). En av de ansatte noterer ned eksemplene på et stort ark slik at alle kan se dem.

mener kan være relevant. Det kan f.eks. være samarbeid mellom linjer eller i lokalsamfunnet. Bruk ca. 15 min i toer gruppene.

- Når alle toergruppene har skrevet ned en eller to konkrete måter å jobbe med Globalvettreglene fremover, deles disse med resten av personalgruppen (kort presentasjon på 2 min pr person).
- Globalvett settes som fast tema på personalmøtene fremover, og på hvert møte er det 1-2 ansatte som kort forteller fra sin måte å jobbe med Globalvettreglene på linjen eller i andre fag/områder på skolen.

HANDLEKRAFT:

- Med utgangspunkt i eksemplene og forslagene som ble delt i gruppene og plenum – sitt sammen to og to og hjelp hverandre med å finne en-to konkrete måter Globalvettreglene kan brukes aktivt på din linje/i dine arbeidsoppgaver det neste halve året (eller annen tidsperiode som er passende). Det kan f.eks. være å bruke undervisningsoppleggene til Globalvettreglene, men det kan også være andre prosjekter eller øvelser du

Illustrasjon: Vector4free.com

LINJEFAG OG PÅKOBLING TIL GLOBALVETTREGLENE

- **Foto:** Hvordan fotografere likeverdige kulturmøter i lokalsamfunnet?
- **Friluftsliv:** Hvor er friluftslivutstyret som brukes laget, og under hvilke forhold?
- **Dans:** Hvordan vil du danse Globalvettreglene eller FNs bærekraftsmål?
- **Gaming:** Hvordan kan dataspill brukes til å øve inn bærekraftige vaner?
- **Idrett:** Kan du finne eksempler på idrettsarrangement som fremmet likeverd?
- **Kreative fag:** «Vi kan ikke løse problemene med samme tankesett som skapte dem» (Einstein).
Hvilke kreative prosesser kan få oss til å tenke nytt?

Alle Globalvettreglene

I dette opplegget er målet at elevene skal få kjennskap til Globalvettreglene og hvorfor de trengs. Elevene trenger ingen forkunnskaper, men det er selvsagt lettere å koble seg på Globalvettreglene om man allerede har kunnskap om bærekraft og globale utviklingsspørsmål. Opplegget er hentet fra og prøvd ut på Fana folkehøgskule, og passer fint for alle elevene.

BAKGRUNNSSTOFF:

- Formålet med Globalvettreglene er å bidra til mer bevissthet, økt refleksjon og diskusjon rundt vårt globale engasjement. På IUs sider om Globalvettreglene finnes det artikler om etiske utfordringer, som ble skrevet av IU under utarbeidelsen av Globalvettreglene: <https://www.folkehogskoleradet.no/iu-globalvettreglene> (nederst på siden). På samme nettside finnes også de ni tekstene som ble publisert i uke 1-9 i 2020, skrevet av både folkehøgskoleansatte, personer i akademia og sivilsamfunnsorganisasjoner. Disse tekstene går inn i hver enkelt regel og bringer inn ulike perspektiver.
- Folkehøgskolens Bærekraftvedtak fra høsten 2019 finnes i sin helhet her: <https://www.folkehogskoleradet.no/berekraftvedtak>. Ett av målene er at skolene aktivt bruker Globalvettreglene innen 2021.

Vil du lese om FNs bærekraftsmål, se FN-sambandets nettsider: <https://www.fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal>.

Forum for utvikling og miljø (ForUM), som skrev teksten til Globalvettregel 8, har også mye aktuelt stoff om bærekraftig utvikling: <https://www.forumfor.no/>

Se også regjeringens side om Norges bærekraftsatsing og aktuelle saker: <https://berekraft.regjeringen.no/>

FLERE RESSURSER:

- www.global.no: Norges offisielle internettportal for internasjonale miljø- og utviklingsspørsmål.

1

Globalvettregel

I dette opplegget er målet å se en sak fra flere sider ved å øve seg i å se andres perspektiver. I oppgaven brukes eksempelet med el-sparkesykkel, men det er også fint å bringe inn andre eksempler lærer kjenner til, og som er knyttet til faget, dersom opplegget brukes i linjeundervisningen. For solidaritetslinjer og linjer med globalt fokus, kan f.eks. bistandsprosjekter med gode intensjoner, men som har hatt negative konsekvenser, også kalt «hvite elefanter», brukes som eksempel.

BAKGRUNNSSTOFF:

- Boken «De undertryktes pedagogikk» av Paulo Freire. «Pedagogikk for de rike», utviklet av IU i 2005, har hentet ideer og verdier fra denne boken. Alle mennesker, uansett økonomisk eller sosial status, kan og vil ha medvirkning i valg som påvirker dem.
- Globalvettregel 1 handler om å vurdere konsekvensene av valg vi tar. Dette berører teoriene om konsekvensetikk og utilitarisme. Les gjerne mer på [NDLA sine sider](https://www.ndla.no).

FLERE RESSURSER:

- Forklaring av begrepet «hvite elefanter»: [https://no.wikipedia.org/wiki/Hvit_elefant_\(uttrykk\)](https://no.wikipedia.org/wiki/Hvit_elefant_(uttrykk))
- Teksten til Globalvettregel 1, skrevet av Tora Aasland, leder av Den norske UNESCO-kommisjonen: <https://www.folkehogskoleradet.no/globalvettregel1>

2

Globalvettregel

Dette opplegget handler om globalisering – hvordan vi finner det globale i det lokale – det lokale. Elevene får øve seg i å uttrykke egne meninger om globalisering og effekten på mennesker og natur. De får også sette seg inn i et lokalt tema og finne globaliseringens positive og negative innvirkning. Funnene presenteres gjennom en kreativ utstilling, gjerne med forslag til hva som kan gjøres for å forbedre forholdene.

BAKGRUNNSSTOFF:

- Om globalisering, se f.eks her: <https://snl.no/globalisering> eller her: <https://ndla.no/nb/article/12243>
- Les teksten til Globalvettregel 2, skrevet av Karine Risnes, lærer på Ringerike Folkehøgskole: <https://www.folkehogskoleradet.no/iu-globalvettregel2>

I Norge får vi presentert mange negative nyheter om det globale Sør. Det er derfor viktig å utfordre disse bildene, da de former våre forståelser om andre land. Vi anbefaler derfor å følge Verdens Beste Nyheter for et mer nyansert nyhetsbilde: <https://verdensbestenyheter.no/>

FLERE RESSURSER:

- Framtiden i våre hender sin ressurside om klær: <https://www.framtiden.no/gronne-tips/klar/>
- Om menneskene bak flykningetallene: Serien «Flukt» på NRK med programleder Leo Ajkic: <https://tv.nrk.no/serie/flukt>
- Bærekraftige skolegensere: <https://www.folkehogskoleradet.no/post/b%C3%A6rekraftige-skolegensere>

3

Globalvettregel

Dette opplegget har fokus på studiereisene og hvordan vi kan forberede oss slik at innholdet på turene fremmer folkeopplysning og allmenndannelse – med særlig vekt på kulturforståelse og likeverd i kultur møtene. Vi kan gjerne ha fine studieturer som oppleves som innholdsrike og spennende for elevene, men her er det viktig at vi vektlegger folkeopplysning og allmenndannelse, uavhengig av hva linjefaget er. Da er menneskemøtene sentrale – særlig de møtene hvor man blir godt kjent, får utfordret fottinntatt forståelse og økt kunnskap om menneskene og landet man besøker. Opplegget er utviklet i samarbeid med Crossing Borders.

BAKGRUNNSTOFF:

- Teksten til Globalvettregel 3, skrevet av Garba Diallo i Crossing Borders: <https://www.folkehogskoleradet.no/iu-globalvettregel3>
- Boken «Orientalismen» av Edward Said – om hvordan den vestlige verden konstruerer negative stereotyper av Orienten, eller det vi i dag kaller det globale Sør.

Et relevant begrep i oppgaven til Globalvettregel 3 er globalt medborgerskap. En global medborger er en som gjennom kunnskap og holdninger er seg bevisst det globale fellesskapet og handler ut fra forståelse for gjensidig avhengighet i verden, likestilling mellom mennesker og delt ansvar for å løse globale utfordringer (IUs definisjon). Les også UNESCO sin definisjon om Global Citizenship Education (GCED) her: <https://en.unesco.org/themes/gced/definition>

FLERE RESSURSER:

- Crossing Borders hjemmeside: <https://crossingborders.dk/about-us-2-2/>. Be gjerne noen fra Crossing Borders om å få et videomøte – de kan komme med forslag til kultur møter på studiereiser m.m.
- Boken «Reisens pedagogikk» (2012: utgitt av NKF med folkehøgskolene som målgruppe: https://nkf.folkehogskole.no/app/uploads/2020/06/Reisens_pedagogikk.pdf
- Undervisningsopplegg i Den globale fredsskolen, del 2 om mangfold, identitet og globalt medborgerskap, utviklet av IU og Norges Fredslag.

4

Globalvettregel

I dette opplegget snakker vi ikke om fattigdom isolert fra, men ser det i sammenheng med rikdom og makt. Vi fokuserer i dag på å avskaffe ekstrem fattigdom, men kanskje er det ekstrem rikdom som må avskaffes? Kanskje det bør være et eget bærekraftsmål? Opplegget er utviklet i samarbeid med Changemaker, som har lang erfaring i å jobbe med strukturelle årsaker til urettferdighet. Elevene får i denne oppgaven sett nærmere på hvordan ulikhet (bærekraftsmål 10) utspiller seg i ulike kontekster.

BAKGRUNNSTOFF:

- Les teksten til Globalvettregel 4, skrevet av Embla Regine Mathisen i Changemaker: <https://www.folkehogskoleradet.no/iu-globalvettregel4>
- Les deg opp om de ulike sakene Changemaker jobber for: <https://changemaker.no/>

FLERE RESSURSER:

- Sak om ekstrem rikdom basert på den årlige Oxfam rapporten – her i [Dagens Næringsliv \(2020\)](#).

5

Globalvettregel

Målet med dette opplegget er å utfordre stereotyper og fordommer, og få økt forståelse for hvorfor vi har dem, og hvordan de påvirker oss og andre. Opplegget er utarbeidet i samarbeid med Crossing Borders. I folkehøgskolen, som i samfunnet ellers, er det avgjørende at vi jobber mot rasisme og diskriminering. Black Lives Matter-bevegelsen viser at det er på høy tid. Før du gjennomfører opplegget er det viktig å ha kunnskap om institusjonalisert rasisme.

BAKGRUNNSTOFF:

- Om insitusjonalisert rasisme: https://en.wikipedia.org/wiki/Institutional_racism, se også [Dembra.no](#).
- Boken «Eg snakkar om det heile tida» av Camara Lundstad Joof – om opplevd rasisme i Norge.
- Boken «White Fragility» av Robin DiAngelo – om hvorfor det er så vanskelig for hvite mennesker å snakke om rasisme.
- Teksten til Globalvettregel 5, skrevet av Tonje Vold, forfatter av boken «Å lese verden»: <https://www.folkehogskoleradet.no/iu-globalvettregel5>

FLERE RESSURSER:

- Undervisningsopplegg fra IUs ressursbank, bl.a. med Elisabeth Eide sine 9 punkter om å formidle fra det globale Sør. Særlig relevant for fotolinjer, eller andre linjer som formidler fra studiereisene sine. Opplegget heter «Våre bilder av de andre»: <https://www.folkehogskoleradet.no/iu-kulturforstaelse>
- Webinar om institusjonalisert rasisme for ansatte i folkehøgskolen (2020): <https://www.folkehogskoleradet.no/rasismewebinar2020>

6

Globalvettregel

Dette opplegget handler om å komme frem til et samfunnsproblem elevene engasjerer seg i, og så lage en påvirkningskampanje for å bidra til å løse problemet. Opplegget er utarbeidet i samarbeid med Changemaker. Mange unge i dag vet at man kan gi penger til gode formål, men ikke alle har erfaring med hvordan du som enkeltperson eller gruppe kan påvirke de strukturelle årsakene til problemer vi har nasjonalt eller globalt. Målet med denne oppgaven er at elevene skal få mestre å fremme sitt budskap på en kreativ og motiverende måte.

BAKGRUNNSTOFF:

- Teksten til Globalvettregel 6, skrevet av Ole Andreas Kvamme, medredaktør av boken «Bærekraftdidaktikk»: <https://www.folkehogskoleradet.no/iu-globalvettregel6>
- Les om hvordan Changemaker jobber her: <https://changemaker.no/om-changemaker/om-oss>, og tidligere kampanjer: <https://changemaker.no/om-changemaker/kampanjer>

FLERE RESSURSER:

- Se andre organisasjoners resultater fra påvirkningsarbeid, f.eks. <https://amnesty.no/2019>
- Se også <https://verdensbestenyheter.no> med eksempler på at det skjer mye positivt i verden.
- Inviter gjerne Changemaker eller andre ungdomsorganisasjoner til å komme til skolen for å bli med på kampanjeutviklingen.

Globalvettregel

Målet med denne oppgaven er å øke forståelsen for hvorfor det er så viktig med likeverd når mennesker møtes, særlig på tvers av ulike kulturer. Øvelsene har fokus på kulturlikheter og feirer samtidig mangfoldet med ulike kulturer. Opplegget er utarbeidet i samarbeid med Crossing Borders. Menneskemøter er viktig i folkehøgskolen, og det er noe vi kan. Disse gode møtene vi har på folkehøgskolen må vi også etterstrebe å få til utenfor skolen når elevene, gjennom undervisningen, besøker andre, enten i Norge eller i utlandet.

BAKGRUNNSSTOFF:

- Les teksten til Globalvettregel 7, skrevet av Øyvind Ekse ved Musikkfolkehøgskolen Viken: <https://www.folkehogskoleradet.no/iu-globalvettregel7>
- Boken «Third Culture Kids» – om å vokse opp mellom kulturer. 30 mennesker deler sine historier, bekjennelser, kunstuttrykk og kloke ord som til sammen skaper et portrett av et flerkulturelt Norge.

I oppgavene som heter «Geo-kafe» er det viktig at elevene følger prinsippet om å sammen komme frem til hva som skal vises frem, og hvordan elevene kan ta det beste fra sine kulturer og lage noe nytt. I stedet for at hver kultur skal stå for seg selv, må gruppen finne frem til hva som forener kulturene.

FLERE RESSURSER:

- Se NOREC (tidligere Fredskorpset) sine etiske retningslinjer for partnersamarbeid: <https://www.norec.no/nb/om-norec/kva-gjer-norec/>
- Compass: ulike øvelser og oppgaver med fokus på menneskerettigheter: <https://www.coe.int/en/web/compass>

Globalvettregel

Hva skjer når vi gir med en hånd og tar med en annen? I dette opplegget skal elevene få bedre kjennskap til hva samstemthet betyr i forhold til samfunnsutvikling. Hvem sine behov går foran og hvordan kan vi bli mer samstemt både lokalt, nasjonalt og globalt? Tenk gjerne over hva som er ustemt på skolen eller i eget hverdagsliv og del eksempler på dette når du forklarer begrepet «samstemthet» til elevene.

BAKGRUNNSSTOFF:

- Les teksten til Globalvettregel 8 av Kathrine Sund-Henriksen i ForUM: <https://www.folkehogskoleradet.no/iu-globalvettregel8>
- Norad sin kampanje om hvilke bærekraftsmål som er viktigst for deg: <https://www.norad.no/aktuelt/nyheter/2020/verdens-viktigste-mal-kampanje-fra-norad/>

Bærekraftsmålene er utarbeidet i samarbeid mellom verdens land, men er de universelle?

FLERE RESSURSER:

- Samstemthetsforum oppnevnt av regjeringen i 2018: <http://www.forumfor.no/nyheter/2018/nytt-samstemthetsforum-igang>
- Innspill fra sivilsamfunnsorganisasjoner til hvordan regjeringen kan føre en samstemt politikk (Brief fra 2018): <http://forumfor.no/assets/docs/Samstemthetsbriefene01-HVA-ER-SAMSTEMT-POLITIKK-FOR-B%C3%86REKRAFTIG-UTVIKLING.pdf>

Globalvettregel

I dette opplegget skal elevene se nærmere på eksisterende ordninger og tiltak, og vurdere hvorvidt de er bærekraftige. Er det grønnvasking, eller bidrar status quo til bærekraftig utvikling? Det er ingen skam å snu, men husk å snu i tide. Sett deg gjerne inn i skolens bærekraftsatsing før du gjennomfører opplegget med elevene. Tenk også gjennom hva du synes fungerer bra, og hva som bør endres.

BAKGRUNNSSTOFF:

- Les teksten til Globalvettregel 9, skrevet av Bård Vegar Solhjell, direktør i Norad: <https://www.folkehogskoleradet.no/iu-globalvettregel9>
- Les om FNs bærekraftsmål her: <https://www.fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal>
- Les om grønnvasking her: <https://gronnvasking.no/>

FLERE RESSURSER:

- Riksrevisjonens vurdering av Norges innsats for å nå FNs bærekraftsmål (2020): <https://www.riksrevisjonen.no/rapporter-mappe/no-2020-2021/undersokelse-av-styring-av-og-rapportering-pa-den-nasjonale-oppfolgingen-av-fns-baerekraftsmaal/>

BEGREPER

- **Folkehøgskolenes Bærekraftvedtak:** Høsten 2019 vedtok alle de fem styrene i folkehøgskoleorganisasjonene noen felles mål for bærekraft i folkehøgskolen. Les mer her: <https://www.folkehogskoleradet.no/baerekraftvedtak>
- **FNs bærekraftsmål 2015-2030:** 17 bærekraftsmål som gjelder til 2030. Les mer om målene her: <https://www.fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal>
- **Utdanning for bærekraftig utvikling (UBU):** Det finnes mye faglitteratur om UBU. Her i veilederen refereres det til UNESCO sin publikasjon (2017) om UBU (på engelsk): <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000247444>. På norsk finnes det gode fagbøker – sjekk forfatterne Judith Klein, Astrid Sinnes og Ole Andreas Kvamme/Elin Sæther.
- **Globalt medborgerskap / Global Citizenship Education (GCED):** Les om GCED her: <https://en.unesco.org/themes/gced/definition>
- **Kompetanser:** Det finnes ulike definisjoner på hva kompetanser er. Vi definerer her kompetanser som kunnskap, forståelse, holdninger, verdier og ferdigheter.
- **Grønnvasking:** Misdledende markedsføring der et produkt eller virksomhet blir fremstilt som mer bærekraftig enn det er. Les mer her: <https://gronnvasking.no/>
- **Samstemthet:** At man ikke gir med en hånd og tar med en annen. Dette gjelder også i den politiske verden – at de ulike departementene må ha en politikk som fører i samme retning.

LÆRERVEILEDER TIL UNDERVISNINGSSOPPLEGG TIL GLOBALVETTREGLENE

Utviklet i 2020 av Internasjonalt utvalg for folkehøgskolen,
i samarbeid med Changemaker og Crossing Borders.

Internasjonalt utvalg for folkehøgskolen (IU) er et rådgivende
og tilretteleggende organ under Folkehøgskolerådet.
IU arbeider, gjennom informasjons- og opplysningsarbeid,
for at folkehøgskolene skal bidra til en mer bærekraftig
utvikling og rettferdig verden.

www.folkehogskoleradet.no/iu

www.changemaker.no

www.crossingborders.dk

Utviklet med støtte fra Den norske UNESCO-kommisjonen.

